

3.0.15

TAJNE

*Opisować w oparciu
o analizę dokonywaną w
10.11.11
nie należy
zwrócić z naciskiem*

*of. Biuro - w
Kubie
4-XIV*

WYBRANE ASPEKTY DYWERSJI IDEOLOGICZNEJ
I ROLA WROGICH SŁUŻB SPECJALNYCH NA TYM ODCINKU

(REFERAT Dep. I. WYGŁOSZONY NA SYMPOZJUM
S.B. KRAJÓW SOCJALISTYCZ. NA KUBIE W 1974.)

Ewolucja rozwoju stosunków między Wschodem i Zachodem, utwierdza w przekonaniu, że konfrontacja między dwoma światowymi systemami przesuwana się tym bardziej na płaszczyznę walki ideologicznej im bardziej układ sił zmusza kapitalizm do pokojowej koegzystencji z socjalizmem w sferze polityki i ekonomii, nie mówiąc już o sukcesywnej eliminacji koncepcji rozwiązań militarnych.

Polityczna stabilizacja i ekonomiczne sukcesy krajów socjalistycznych, a głównie wzrost potęgi obronnej ZSRR i wspólnoty socjalistycznej, niweczyły kolejne strategiczne założenia USA i głównych państw kapitalistycznych wobec ZSRR i krajów Demokracji Ludowej.

Początek drugiej połowy lat pięćdziesiątych przyniósł wycofanie z obiegowego słownika politycznego pojęć określających jawne, agresywne amerykańskie doktryny strategiczne. Doktryna Trumana oparta na teorii G.F. Kennana o konieczności powstrzymywania komunizmu tzw. containment, dulesowska doktryna wyzwolenia "narodów ujarzmionych przez komunizm" - "liberation" oraz towarzysząca im doktryna militarna zmasowanego odwetu - "massive retaliation", politycznie hasło odpychania komunizmu - "roll - back", okazały się nieskuteczne w walce z komunizmem; co więcej, historia pierwszej dekady lat powojennych wykazała, iż nieskuteczność ich polegała na niedocenieniu przez Zachód ideowej siły komunizmu i jego immanentnych twórczych możliwości rozwojowych.

Znany sowietolog amerykański prof. Z. Brzeziński, występuje z krytyką powyższych doktryn z pozycji nie mniej antykomunistycznych utrzymując, że proklamowanie ich "urbi et orbi" wręcz przyczyniło się do integracji obozu socjalistycznego i pogłębiło podział Europy,

a ponadto zarzuca im sloganowość wobec niewykorzystania przez USA przewagi militarnej nad Związkiem Radzieckim podczas kryzysu berlińskiego w 1953 r. i na Węgrzech w 1956 r.

W ślad za zmianami doktryn politycznych, wulgarne metody wojny psychologicznej, której eksponentem była i pozostaje działalność RWE i radio Liberty, uzupełniane były działaniami mającymi na celu "rozmiękczenie" społeczeństw krajów socjalistycznych przez podsycanie bądź też budowanie mitu demokratycznego i bogatego Zachodu i maksymalne zrażanie do "komunistycznego reżimu". Ta nowa taktyka zainicjowana z końcem drugiej kadencji prezydenckiej Eisenhowera, a rozwinięta i podniesiona do rangi doktryny przez prezydenta Kennedy'ego, taktyka intensywnej dywersji ideologicznej, zyskała wkrótce teoretyków m.in. w osobach prof. Brzezińskiego i W.Griffitha i nazwę "pokojowego zaangażowania" - tzw. peacefull engagement z krajami socjalistycznymi w Europie.

Analiza aktualnych kierunków i trendów w obrębie współczesnego antykomunizmu, a zwłaszcza jego ideologicznych założeń, musi poza uwzględnieniem ewolucji ideologii antykomunistycznej w okresie powojennym koncentrować się na stanie antykomunizmu amerykańskiego. Taki punkt wyjścia uzasadniają dwa fakty:

- 1/ aktualny stan ideologii antykomunistycznej USA nie jest zjawiskiem jednorodnym, gdyż poza dominacją uzasadnień aktualnej strategii imperializmu, egzystują poprzednie etapy rozwoju antykomunizmu;
- 2/ USA jako państwo nadające kierunek globalnej strategii imperjalizmu jest też terenem, na którym rodzą się i są następnie przejmowane przez Europę zachodnią tendencje w zakresie antykomunistycznej ideologii.

Aktualny etap badań komunizmu cechuje - uznawanie zróżnicowanego charakteru komunizmu. Według tej, antykomunistycznej ideologii - istnieje wiele różnych i skłóconych pomiędzy sobą komunizmów policentryzujących stanowiących dawniej jednolity obraz światowego ruchu.

Z okresem tym wiąże się rozciągnięcie zainteresowań ideologów antykomunizmu na wszystkie dziedziny życia w społeczeństwach komunistycznych oraz tendencja do przeprowadzania porównań w oparciu o coraz bardziej uszczegóławiane, monograficzne opisy różnych okresów historycznych, różnych dziedzin życia, państwowości i regionów.

Analizując aktualne kierunki w obrębie ideologii antykomunizmu trzeba stwierdzić, że na przestrzeni ostatniego roku - nie wyłoniły się żadne trendy, czy też kierunki, które wykraczałyby w sposób radykalny poza wyżej zakreślone, ogólne ramy.

Kluczowym analizowanym problemem, jest system sprawowania władzy politycznej w krajach komunistycznych /nie wyłączając Chin/ oraz procesy podejmowania decyzji. Wychodzi się przy tym z założenia, że postęp gospodarczy musi prowadzić do demokratyzacji na wzór społeczeństw zachodnich. Tak więc istotą przedstawianych w ramach tego kierunku, antykomunistycznych koncepcji jest przekonanie o potrzebie ewoluowania komunistycznego systemu władzy w kierunku burżuazyjnych systemów politycznych tylko z tego powodu, że społeczeństwa komunistyczne modernizują swoje struktury gospodarcze.

Drugim wyróżniającym się trendem w aktualnej ideologii antykomunistycznej jest dążenie do dokonania ogólnej oceny szans rywalizujących systemów politycznych w wyścigu narzuconym przez wymogi rewolucji naukowo technicznej. Najważniejsza inicjatywa tego typu podjęta została w NRF przez zespół sowietologów i specjalistów skupionych wokół pisma OSTEUROPA. Postawiono tu zresztą nie tylko problem współzawodnictwa systemów w aspekcie wymogów rewolucji naukowo technicznej oraz problem perspektyw tego współzawodnictwa, lecz także kwestię zmian w istniejących systemach społecznych pod wpływem rewolucji naukowo technicznej. Wymogi rewolucji naukowo technicznej w krajach socjalistycznych wiążano z problemami charakterystycznymi dla kapitalistycznych gospodarek rynkowych i próbowano sugerować, że wprowadzanie tego typu mechanizmów stanowi właściwą drogę do rozwiązania kwestii postępu technicznego w krajach socjalistycznych. Przyznawano jednakże, że komunistyczne systemy władzy posiadają większe możliwości mobilizacyjne, oraz że zachód został w sposób istotny osłabiony przez cywilizację konsumpcyjną

Za "decydującą" słabość krajów socjalistycznych uznano "zagrożenie" przez światową informację i komunikację, aperspektywy na przyszłość określono następująco: "Wschód będzie dążył pod ochroną mocarstwowo - politycznej siły do przetrwania w zakresie ekonomicznym tak długo, aż zachód stanie się pod wpływem cywilizacyjnych zjawisk dojrzały do przejścia na socjalizm. Natomiast zachód będzie próbował wytrwać na bazie postępu gospodarczego i technologicznie najnowszych zbrojeń tak długo, aż siły reformatorskie w krajach socjalistycznych zmieniąby system w taki sposób, który umożliwiłyby otwartą komunikację jako przesłankę prawdziwego odprężenia". Według cytowanego wyżej tekstu problem przewidywanej przez antykomunistów niemieckich konfiguracji daje się streścić w zdaniu "kto rozpadnie się pierwszy".

I wreszcie trzecim z dających się wyróżnić, wyraźnych trendów w obrębie aktualnej ideologii antykomunistycznej jest dążenie do nowych, globalnych ocen układu sił polityczno-militarnych w świecie. Należy zauważyć, że na marginesach rozważań o wzroście strategicznego i militarnego znaczenia ZSRR, dokonują się przewartościowania w ramach antykomunistycznej teorii policentryzacji światowego komunizmu. Wprawdzie rozdzwięk Moskwa - Pekin uważa się za fakt ugruntowany, lecz wypowiedzi na temat rozluźniania się bloku radzieckiego w Europie uległy obecnie znacznym korekturom, na rzecz twierdzenia o konsolidacji tego bloku.

Aktualny stan antykomunistycznej ideologii wykazuje - że mamy do czynienia z faktem przesilania się charakterystycznych dla lat ubiegłych tendencji, na rzecz wypracowywania podstaw dla jekiejś ogólnej strategii wobec komunizmu jako całości. Jeżeli rozwijane w latach sześćdziesiątych porównawcze "badania" nad komunizmem, bazujące na ogólnej teorii policentryzowania się ruchu, można uznać za narzędzie selektywnego oddziaływania na poszczególne kraje i regiony w celu pogłębiania w ich obrębie istniejących trudności, to obecna, jednolita polityka odprężenia, narzucana imperiałizmowi przez ZSRR i kraje socjalistyczne wymaga wypracowania przez imperiałizm podstaw bardziej uniwersalnych. Podejmując to zadanie ideologowie antykomunizmu wydają się nawracać do znanego już chwytu /zastosowanego niegdyś przez teorie konwergencji/ do zacierania - w teorii - różnic ustrojowych poprzez lansowanie ogólnych teorii ewolucji systemów politycznych.

Niezależnie od teoretycznego uzasadniania strategicznych celów imperia-
lizmu i wypracowywania ideowych koncepcji i płaszczyzn walki z komuniz-
mem, ośrodki dywersji ideologicznej stały się instrumentem walki obcych
służb specjalnych z krajami socjalistycznymi i ruchem komunistycznym
w skali międzynarodowej.

W walce ideologicznej, zwłaszcza w dywersji ideologicznej,
w propagandzie oraz w akcjach psychologicznych skierowanych przeciw KS,
coraz większą rolę odgrywają służby specjalne przeciwnika, które nie tylko
przeprowadzają rozpoznanie w naszych krajach pod kątem płaszczyzn akcji
dywersji ideologicznej nie tylko je programują, ale także często kierują
nimi bezpośrednio.

Wydaje się, iż w płaszczyźnie ideologicznej konfrontacji,
mamy do czynienia ze ścisłym zrośnięciem się aparatu dywersyjnego
krajów kapitalistycznych z organami wywiadu tych krajów.

Stąd walka z dywersją ideologiczną imperializmu, z naszej
strony, musi łączyć polityczną, ideową i propagandową ofensywę z wywiadow-
czym rozpoznaniem i demaskowaniem ośrodków dywersji celem zwalczania
wywiadów i neutralizacji ich oddziaływania na nasze społeczeństwa.
Ponadto z uwagi ^{na} wykonywanie przez ośrodki dywersji ideologicznej funkcji
często wywiadowczych, rozpracowywanie ich i podejmowanie politycznych nac-
isków na ich likwidację jest istotnym elementem umacniania bezpieczeńs-
twa naszych krajów.

W/g naszej oceny i rozeznania typowymi przykładami uzasad-
niającymi tezę o ścisłym przenikaniu się walki ideologicznej z funkcjami
wywiadowczymi, jest działalność Radia Wolna Europa i "Kultury" - parys-
kiej i innych pomniejszych ośrodków dywersyjnych.

Niebagatelny jest fakt przeznaczenia przez rząd USA sumy 50 mln dolarów
na działalność rozgłośni RWE i Liberty.

Nie bez znaczenia jest fakt, że do 1971 r. bezpośrednim dysponentem
tych sum było CIA.

Nie pozostawało to bez związku na linię polityczną i strukturę organizacyjną
tych ośrodków.

Struktura RWE jest przystosowana do prowadzenia obok działalności propagandowej również działalności wywiadowczej i organizowania prowokacji wobec obywateli KS. Dla tych głównie celów zorganizowano placówki terenowe RWE we wszystkich prawie stolicach państw zachodnich. Przystosowanie RWE do działalności wywiadowczej wynika również z faktu, że wielu jego pracowników to równocześnie pracownicy lub współpracownicy CIA. Zbierane przez placówki RWE informacje przekazywane są w formie raportów do Monachium, gdzie po opracowaniu część z nich jest wykorzystana przez wywiad a pozostałe odpowiednio spreparowane w audycjach radiowych. RWE stosuje typowo wywiadowcze metody gromadzenia i zdobywania informacji, wśród których najczęstszymi są:

- kontakty - przesłuchania emigrantów i uciekinierów i rozmowy z ludźmi czasowo przebywającymi na Zachodzie;
- wykorzystywanie finansowo uzależnionych emigrantów politycznych i ich organizacji;
- werbowanie i wymuszanie zgody na współpracę przez prowokacje i szantaż;
- akcje ankietowe.

O ścisłym uzależnieniu RWE od CIA świadczą i inne elementy:

- programy poszczególnych rozgłośni narodowych RWE są systematycznie zatwierdzane przez CIA;
- w kierownictwie Komitetu Wolnej Europy i RWE znajdują się m.in. byli lub aktualni kadrowi pracownicy wywiadu USA: jak: Durkee, Collins, Richard Cook, Hans Fischer; i inni;
- na czele placówek terenowych RWE w ważniejszych biurach RWE w Europie Zachodniej stoją kadrowi pracownicy CIA np. w Sztokholmie, do czasu zlikwidowania tej placówki stał Henry Donald, również większość personelu tych placówek jest pracownikami lub współpracownikami CIA;

- ważniejsi pracownicy poszczególnych rozgłośni RWE są od lat na usługach służb specjalnych np. w rozgłośni polskiej do takich m.in. należą: Jan Nowak, Zygmunt Michałowski, Michał Gamarnikow, Andrzej Zamorski, i inni.

Początek powstania socjalistycznej Polski łączył się z istnieniem stosunkowo licznej opozycji politycznej wewnątrz kraju. Służby specjalne USA i innych państw kapitalistycznych wykorzystywały polską emigrację polityczną do organizowania podziemnej walki politycznej z ustrojem oraz organizowania szeroko rozgałęzionych siatek szpiegowskich. Typowym przykładem wykorzystywania opozycji i emigracji do działalności wywiadowczej była sprawa "Bergu". Był to ośrodek szpiegowski, organizujący bezpośrednią działalność szpiegowską w Polsce w oparciu o finansową i kadrową pomoc CIA i wywiad brytyjski.

Z chwilą likwidacji zbrojnego podziemia w Polsce oraz w związku ze zdemaskowaniem i unieszkodliwieniem ośrodka Bergu przez naszą służbę, zmieniły się też formy walki politycznej.

W latach 50-tych, gdy powołano do życia RWE i radio Liberty, jako nową formę walki z socjalizmem, część kadry emigracyjnej, doświadczonej w propagandzie i organizowaniu działalności wywiadowczej zatrudniona została w tejże instytucji.

Koncepcje, charakter i cele tego ośrodka zostały przez nasze służby w krótkim czasie rozpoznane. W tej sytuacji dla udokumentowania szpiegowskiego charakteru RWE i demaskowania jego oblicza, służba nasza wprowadziła do ośrodka kadrowego pracownika naszego wywiadu. Tą drogą uzyskaliśmy dokładne rozpoznanie struktury i metod pracy ośrodka oraz zdobyliśmy szereg ważnych dokumentów wskazujących na szpiegowski charakter instytucji.

Posiadając tego typu informacje, po wycofaniu pracownika z obiektu stało się możliwe publiczne zdemaskowanie istoty działalności RWE i zwalczanie skutków wrogiej propagandy radiowej prowadzonej przez tę radiostację, a obliczonej na indoktrynację społeczeństwa polskiego.

Uzyskane dane potwierdziły nasze oceny, iż działalność propagandowa radiostacji jest jedynie jedną z funkcji RWE, przy czym główne i ukrywane przed międzynarodową opinią publiczną działanie miało charakter totalnego wywiadu. O totalnym charakterze prowadzonego wywiadu świadczą dane dotyczące szerokiego wachlarza opracowań dokonywanych przez biuro studiów i analiz RWE oraz gromadzenie kartotek, dossier i charakterystyk działaczy politycznych, państwowych, oficerów sił zbrojnych, a głównie skupianie uwagi wokół danych o funkcjonariuszach służby bezpieczeństwa i działalności tego aparatu.

Hasłownik w/g którego są klasyfikowane i zbierane informacje obejmuje ponad 2000 pozycji, i tak np. do głównych grup problemowych należą: administracja - symbol 100, siły zbrojne - symbol 300, komunikacja, przemysł, ogólne nastroje społeczeństwa, rolnictwo, strefy przygraniczne, itp. - kończąc na krążących w społeczeństwie dowcipach.

Nasze przedsięwzięcia w pewnej mierze przyczyniły się do umieszczenia tej sprawy na forum Kongresu USA i publicznej dyskusji wśród polityków zachodnich co do przyszłości RWE i radia Liberty.

Debata ta, na tle odprężeniowej sytuacji, musiała doprowadzić do pewnych zmian organizacyjnych i programowych w tych ośrodkach, co wcale nie oznacza zaniechania dalszego wykorzystywania tych instytucji przez CIA i inne agendy rządu USA do walki politycznej i ideologicznej z KS-ami.

Dotychczasowe zmiany dotyczą głównie kontroli nad działalnością RWE oraz redukcji części personelu, a nie istoty tej działalności. Działalność ta musi nadal znajdować się w polu naszych zainteresowań operacyjnych. Zdobyte informacje o RWE ułatwiły nam podjęcie decyzji na płaszczyźnie dyplomatycznej wobec rządu USA i NRF i na forum organizacji międzynarodowych.

RWE nadal realizuje główne zadania propagandowo-ideologiczne, wynikłe z aktualnego etapu strategicznych założeń imperializmu wobec krajów socjalistycznych, mimo pewnych zmian i zabiegów taktycznych, generalne cele wobec wspólnoty socjalistycznej w dalszym ciągu sprowadzają się do:

- atakowania socjalizmu jako ustroju, jego założeń ideologicznych, podważania wiary w perspektywy budownictwa socjalizmu, atakowania gospodarki socjalistycznej;
- ^{rozdzierania} rozbijania jedności krajów socjalistycznych, antagonizowania ich między sobą, a szczególnie ze Związkiem Radzieckim.

Na tle tak ukształtowanych celów strategicznych, RWE realizuje swoje szczegółowe cele propagandowe. W ostatnim okresie punktem wyjścia do działań propagandowych wobec wspólnoty socjalistycznej stała się teza o wyraźnych dążeniach i pełnej gotowości Zachodu do otwartej konfrontacji ideologicznej, społecznej i kulturalnej z państwami socjalistycznymi. Teza ta była i jest najczęściej propagandowo realizowana z zespołem twierdzeń o rzekomej słabości socjalizmu uchylającego się od takiej konfrontacji.

Atakując jednocześnie jednoznaczne stanowisko krajów socjalistycznych wobec tych spraw RWE usiłowało przekonać, iż to właśnie kraje socjalistyczne utrudniają postęp na drodze zbliżenia między Wschodem i Zachodem.

Ta generalna teza w znacznym stopniu dotyczyła Związku Radzieckiego, bowiem zdecydowana większość argumentów mających potwierdzać słusność lansowanych przez RWE tez bezpośrednio dotyczyła problematyki radzieckiej. Najbardziej charakterystyczne ostatnio w tym zakresie, działania propagandowe RWE sprowadzały się do:

- nadawania szerokiego rozgłosu problemom tzw. dysydentów w ZSRR;
- atakowania środków masowego przekazu w krajach socjalistycznych.

W listopadzie ub. r. np. RWE wprowadziło nowy cykl audycji /"Wiadomości z Czechosłowacji, Rumunii, Węgier i Jugosławii"/, w których komentuje sprawy, które "uchodzą - jak twierdzi rozgłośnia - uwadze obserwatorów i których z reguły nie porusza prasa PRL";

- nadawania rozgłosu sprawie zagłuszania zachodnich radiostacji na obszarach krajów socjalistycznych.

Dość wyraźnie rysował się również w ostatnim okresie kierunek propagandy RWE dotyczący zagadnień różnic ideologicznych między obu systemami: "... Ameryka musi się mieć na baczności - sugerowała RWE - mimo poprawy stosunków istnieją w dalszym ciągu różnice szczególnie w dziedzinie ideologii".

W ocenie rozgłośni wprowadzenie przez Związek Radziecki ideologii do stosunków politycznych ma głównie na celu "odcięcie" krajów socjalistycznych od Zachodu. Atakując więc Związek Radziecki za nadawanie elementowi ideologii wysokiej rangi, RWE starała się sugerować, iż pod wpływem radzieckim "następuje zaostrzenie rygorów ideologicznych we wszystkich krajach socjalistycznych". RWE usiłuje również przekonać o konieczności rezygnacji z pryncypiów ideologicznych przez kraje socjalistyczne: "... Rezygnacja ta będzie ceną jaką zapłacą kraje socjalistyczne za udostępnienie im zachodnich kredytów i technologii". Podstawowym argumentem tego kierunku propagandy jest twierdzenie, iż kraje socjalistyczne potrzebują współpracy gospodarczej z Zachodem, gdyż jest to podstawowy - jak twierdzi RWE - warunek ich dalszego rozwoju. Najczęściej wykorzystywane w audycjach argumenty sprowadzały się do:

- ustawicznego podkreślania potrzeb "zapóźnionych" w rozwoju gospodarczym krajów socjalistycznych i korzyści, jakie mogą one odnieść z intensywnych i szerokich kontaktów gospodarczych z Zachodem;
- propagowania nawiązywania kontaktów z Zachodem przez Polskę, niezależnie od tego, czy robią to także pozostałe państwa socjalistyczne.

Te działania obliczone są głównie na wywołanie tendencji dezintegracyjnych w ramach wspólnoty gospodarczej państw socjalistycznych. Antyradzieckość jest szczególnie intensywnie eksponowana właśnie wobec słuchaczy polskich poprzez:

- stymulowanie u słuchaczy nastrojów nacjonalistycznych o zabarwieniu antyradzieckim /realizowany głównie poprzez audycje historyczne/;

- wykazywanie, że ustrój socjalistyczny został Polsce narzucony siłą, a sojusz i przyjaźń polsko - radziecka są jedynie wynikiem konstelacji geopolitycznej nie mając trwałych podstaw historycznych i moralnych. Powyższe działania obudowywane są najczęściej tezami o podporządkowaniu polskiej polityki wewnętrznej i zagranicznej Związkowi Radzieckiemu.

Na tle tak ukształtowanych kierunków propagandy, której bazą są sprawy wspólnoty socjalistycznej, szczególnie ostro rysują się działania propagandowe bazujące na problematyce polskiej. Audycje dotyczące Polski zawierają więcej elementów działalności prowokacyjnej czy ingerującej bezpośrednio w wewnętrzne sprawy naszego kraju - jest to bowiem swoiście rozumiane przez RWE uczestnictwo rozgłośni w życiu społeczno-politycznym kraju.

RWE w tym zakresie:

- koncentruje swoje wysiłki w kierunku inspirowania nastrojów niezadowolenia wobec polityki partii i rządu /"zamrożenie cen jest pozorne, koszty utrzymania wzrastają"/;
- atakuje związku zawodowe sugerując, iż są one uzależnione od partii i nie reprezentują interesów klasy robotniczej;
- rozwija propagandę mającą na celu wykazywanie złej sytuacji młodzieży w Polsce /nauka, praca, odrębność organizacji młodzieżowych, w tym tezy o całkowitym podporządkowaniu ruchu młodzieżowego partii/;
- sugeruje "ostry kurs" partii w stosunku do środowisk twórczych /tezy o działalności cenzury/.

Jeśli w/w kierunki działalności RWE porównamy z działaniem dywersyjno-ideologicznym innych ośrodków, nie trudno zauważyć zsynchronizowany charakter tej działalności, zaś posiadane dane wskazują na koordynującą i programującą rolę służb specjalnych w tym zakresie. Przykładami uzasadniającymi powyższą tezę są dane wskazujące na rolę służb specjalnych w programowaniu badań ośrodków antykomunistycznych.

Oto kilka przykładów:

- we wrześniu 1969 r. na Uniwersytecie Południowa Karolina w USA odbyło się z inicjatywy i pod kierownictwem CIA tygodniowe seminarium z udziałem kilkudziesięciu b. członków i działaczy partii komunistycznych z różnych krajów świata, którzy w okresie od 1920 r. zdradzili ruch komunistyczny i biorą czynny udział w jego zwalczaniu. Celem tego seminarium było wypracowanie kierunków dalszej intensyfikacji dywersji ideologicznej przeciwko krajom socjalistycznym;
- w początkach grudnia 1969 r. w jednej z baz lotniczych w USA zorganizowana została konferencja około 150 specjalistów do spraw Europy Wschodniej. Poza Amerykanami uczestniczyli w niej wyłącznie renegaci partii komunistycznych z KS. Wielu z nich przyleciało specjalnie na tę konferencję z Europy;
- w pierwszych miesiącach 1970 r. odbyła się w Londynie zorganizowana, z inicjatywy CIA, przez Amerykański Komitet Wyzwolenia trzydniowa poufna konferencja 50 literatów i naukowców - powojennych emigrantów i uciekinierów z ZSRR. Oficjalnym przedmiotem tej konferencji była "taktyka walki z radziecką cenzurą".

O coraz bliższym wiązaniu się ośrodków dywersji ideologicznej z działalnością wywiadowczą świadczy również sprawa paryskiej "Kultury".

Działalność "Kultury" można rozpatrywać w trzech podstawowych aspektach

- jako organ rewizjonistyczny, nakierowany głównie na środowiska intelektualne - do celów swych wykorzystuje szerokie publikacje własne i inne, które usiłuje rozprowadzać w kraju;
- jako ośrodek przechodzący na płaszczyznę działalności wywiadowczej co wykazał proces tzw. "taterników" /instrukcje wywiadowcze, metody zbierania informacji, zainteresowania/;
- jako instytucja wydawnicza, w której szerokie pole do popisu otrzymali emigranci żydowscy z Polski, dla skalowania naszego kraju i inspirowania wrogich nastrojów /J. Lewandowski, L. Unger, A. Gutowski, i inni/.

W ostatnim czasie "Kultura" paryska coraz więcej miejsca na swoich łamach poświęca problemowi tzw. ruchu dysydenckiego w ZSRR, ruchom narodowościowym - lansując tezę o istnieniu silnej opozycji politycznej w tym kraju. Wiele także pisze się o konieczności nawiązania ściślejszych kontaktów między przedstawicielami elity intelektualnej obu krajów i inicjowaniu wspólnych akcji.

Cechą charakterystyczną aktualnych stosunków między krajami wspólnoty socjalistycznej a państwami kapitalistycznymi jest wyraźne dążenie Zachodu do zintensyfikowania działań na płaszczyźnie konfrontacji ideologicznej, umożliwiających realizację ingerentnych długofalowych zadań państw kapitalistycznych w stosunku do krajów socjalistycznych.

Najbardziej eksponowanym przejawem tych dążeń jest wysunięty przez kraje kapitalistyczne w związku z Europejską Konferencją Bezpieczeństwa i Współpracy postulat "swobodnego przepływu osób, idei i informacji", przede wszystkim postulat swobodnego rozwoju tzw. kontaktów międzyludzkich.

Postulat "swobodnego przepływu osób, idei i informacji", stanowiący wyraz braku dostatecznej efektywności prowadzonej od wielu lat przez państwa imperialistyczne przeciwko krajom wspólnoty socjalistycznej, wojny psychologicznej i dywersji ideologicznej zamierza:

- po pierwsze, do poszerzenia frontu ideologicznego oddziaływania na kraje socjalistyczne;
- po drugie, do zalegalizowania szeregu kanałów oddziaływania na nasze kraje.

Zródłem sformułowania przez państwa kapitalistyczne postulatu "swobodnego przepływu osób, idei i informacji" są rachuby na ewolucyjną "przeobrażalność" państw socjalistycznych, do czego środkiem i metodą jest "walka o sposób myślenia ludzi", natomiast celem jest "rozluźnienie pęt ideologicznych".

Należy sądzić, że koncepcja "swobodnego przepływu" jest przejawem politycznej formy teorii konwergencji, która stanowi dla koncepcji "swobodnego przepływu" źródło teoretyczne i spełnia rolę teoretycznej podstawy socjologicznej.

Egzemplifikacją tezy o związkach istniejących między koncepcją "swobodnego przepływu" a teorią konwergencji, może być opracowany przez dyrektora Instytutu Badania Pokoju w Oslo konwergencyjny model szeroko zakrojonej koncepcji teoretycznej współpracy państw europejskich, w którym dużo miejsca przeznaczają się współpracy opartej na zasadzie wymiany, a precyzyjniej rzecz biorąc na zasadzie przepływu.

Z analiz posiadanej dotychczas materiału na temat "swobodnego przepływu" wynika, że zasadniczym celem wysuniętego przez państwa kapitalistyczne postulatu jest usiłowanie dokonania ideologicznego przewartościowania świadomości społeczeństw w krajach socjalistycznych, co potwierdza m.in. Stephen Rosenfeld pisząc: "Amerykanie obawiają się Związku Radzieckiego nie tylko, czy nie tyle ze względu na jego potęgę, ile ze względu na fakt, że potęga radziecka stoi w służbie wartości odmiennych od naszych". Stąd dążenie do zmiany wartości radzieckich, zmiany wewnętrznego charakteru społeczeństwa radzieckiego w drodze rozwijania "międzyludzkich kontaktów".

Należy przewidywać, że w przyszłości główne działania państw kapitalistycznych prowadzone w ramach "swobodnego przepływu" skoncentrują się na następujących kierunkach:

1. uaktywnieniu i spotęgowaniu przenoszenia do krajów naszej wspólnoty koncepcji modelowych burżuazyjnego stylu życia, kapitalistycznych wartości, norm, postaw i wzorów zachowań społecznych, co będzie wspomagane propagowaniem wysokiej stopy życiowej rozwiniętych państw kapitalistycznych;
2. w przeciwieństwie do obecnej dwustronności, wysunięciu na plan pierwszy wielostronnych form kontaktów oraz przesunięciu scentralizowanych tzn. regulowanych przez państwo form kontaktów na kierunek form międzyjednostkowych, żywiołowych;

3. kontynuowaniu wywierania wpływu w ramach akcji zjednywania elit na osobach zdolnych spełniać rolę multiplikatorów burżuazyjnych idei, opinii, wartości, norm postaw i wzorów zachowań, aby przez opinie, publikacje i utwory tych osób docierać z kapitalistycznymi ideami do szerokich rzesz społeczeństwa krajów socjalistycznych, szczególnie do młodzieży.